

En beskæring af klageadgangen til justitsministeren berører ikke justitsministerens lovbestemte instruktions- og tilsynsbeføjelser, jf. retsplejelovens § 106, hvorefter de offentlige anklagere med hensyn til deres hvervs udførelse står under justitsministerens tilsyn, og § 712, hvorefter justitsministeren har adgang til i enkelte sager at pålægge vedkommende anklager at begynde eller fortsætte, undlade eller standse forfølgning osv. Tilsvarende gælder for rigsadvokaten, jf. retsplejelovens § 100, stk. 2, og § 714, stk. 2.

2.3. Retsplejerådets forslag

Det foreslås, at afgørelse truffet af politimesteren i forbindelse med behandlingen af straffesager kan indbringes for statsadvokaten, hvis afgørelse af klagesagen er endelig. Afgørelser truffet af statsadvokaten som 1. instans kan påklages til rigsadvokaten, hvis afgørelse er endelig. Rigsadvokatens afgørelser som 1. instans kan påklages til Justitsministeriet. Herved gennemføres et to-instans princip for alle afgørelser, som træffes af anklagemyndigheden som led i forfølgningen af straffesager.

Fordelen ved en sådan ordning vil være en væsentlig formindskelse af antallet af klagesager hos rigsadvokaten og i Justitsministeriet, hvorved der frigøres ressourcer til andre opgaver.

Afskæring af klageadgangen til justitsministeren og rigsadvokaten medfører imidlertid ikke, at mere betydelige og principielle sager ikke kan behandles af disse myndigheder, idet adgangen for justitsministeren og rigsadvokaten til i kraft af deres overordnede stilling at give tjenestebefalinger i konkrete sager, jf. retsplejelovens § 712 og § 714, stk. 2, medfører, at enkeltssager kan tages op til behandling på ethvert stade i sagen.

En forudsætning for justitsministerens eller rigsadvokatens indgriben i eller behandling af en sag er naturligvis, at ministeren eller rigsadvokaten får kendskab til sagen, hvilket vil være tilfældet med virkelig betydelige sager. Borgerne vil imidlertid også ved at henvende sig til ministeren eller rigsadvokaten kunne henlede opmærksomheden på en sag og derved i enkelte tilfælde kunne opnå fornyet behandling af sagen.

For rigsadvokaten vil den foreslåede ordning betyde en fremhævelse af rigsadvokatens placering som den centrale, koordinerende og instruerende myndighed inden for anklagemyndigheden. Rigsadvokaten skal efter forslaget alene behandle klager over afgørelser truffet af statsadvokaterne som 1. instans, mens klager over afgørelser truffet af politimestrene ikke skal behandles i rigsadvokaturen, medmindre rigsadvokaten finder grundlag for i medfør

af bestemmelsen i retsplejelovens § 714, stk. 2, at gribe ind i en konkret sag. Herved frigøres ressourcer til rigsadvokatens tilsyn med statsadvokaternes og politimestrenes behandling af straffesager samt til at behandle spørgsmål af mere generel og principiel art.

Den foreslåede begrænsning i klageadgangen giver ikke grundlag for betænkeligheder med hensyn til den enkelte borgers retssikkerhed. Dels indebærer forslaget en almindelig adgang til prøvelse af en sag i to instanser i overensstemmelse med det almindelige princip i dansk ret, og dels er der fortsat adgang for rigsadvokaten og justitsministeren til at gribe ind i konkrete sager, herunder i sager, som indeholder principielle spørgsmål, eller som af andre grunde findes at burde undergives fornyet behandling.

Der findes ikke grundlag for at foreslå en ordning, som helt undtager afgørelser, der er undergivet domstolskontrol, for påklage. Det bemærkes i den forbindelse, at klage over sådanne afgørelser formentlig forekommer sjældent, og at ordningen således ikke ville medføre en mærkbar nedgang i antallet af klagesager.

Derimod er der grundlag for at fastsætte en frist for indgivelse af klager over afgørelser truffet af anklagemyndigheden. Den overordnede anklagemyndighed skal efter de nugældende regler realitetsbehandle klager, uanset hvor sent de indgives. Hvis der fastsættes en klagefrist, vil eventuelle klager indgå så kort tid efter 1. instansens behandling af sagen, at der i højere grad vil være mulighed for at opnå yderligere oplysning om sagens omstændigheder, f.eks. ved afhøring af vidner. Endvidere opnås en hurtig afklaring af, hvorvidt en afgørelse vil blive påklaget, og dermed en større sikkerhed for, at en upåklaget afgørelse kan betragtes som endelig.

Det foreslås, at klagefristen, således som det er sædvanligt i anden lovgivning, fastsættes til 4 uger fra den dag, da klageren har fået meddelelse om afgørelsen. Herved får klageren et rimeligt tidsrum til at overveje, om afgørelsen bør påklages, og til eventuelt at søge sagkyndig bistand.

Da det i tilfælde, hvor klagerne f.eks. på grund af ferie eller sygdom eller andre utilregnelige omstændigheder ikke har haft mulighed for at indgive en rettidig klage, kan være rimeligt, at fristen på 4 uger fraviges, foreslår rådet, at klageren får krav på en realitetsbehandling af klagen, i tilfælde hvor klagemyndigheden skønner, at oversiddelse af fristen må anses for undskyldelig.

3. Påtalemyndigheden

3.1. De gældende regler